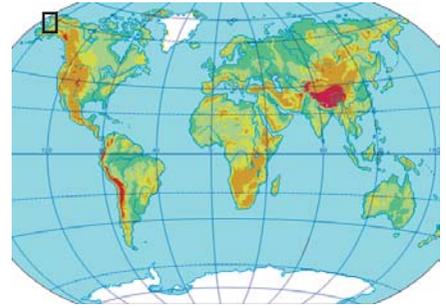

Rezerwat przyrodniczy Yukon Flats o powierzchni 36 000 km², położony jest w środkowo-wschodniej części Alaski i sąsiaduje z innymi przyrodniczymi obszarami chronionymi, m.in. z parkiem narodowym Gates of the Arctic oraz rezerwatem Arctic. Został założony w roku 1980 ze względu na potrzebę ochrony unikatowego środowiska naturalnego rozlewisk środkowego biegu Jukonu oraz utrzymanie biologicznej różnorodności występujących tu gatunków zwierząt. Istnienie na tym obszarze parku ma ogromne znaczenie dla ochrony gatunkowej ptactwa wodnego Ameryki Północnej i Południowej.

Kontynentalna Alaska to obszar ekstremalnych oddziaływań klimatycznych. Yukon Flats nie są tu wyjątkiem, a coroczne wahania temperatur należą do największych na świecie. Patrząc z zachodu na wschód granice parku przebiegają wzdłuż osi północnego koła podbiegunowego, natomiast wędrując po mapie z północy na południe, stopniowo przejdziemy z klimatu subarktycznego do kontynentalnego. Tutejsze zimy to czas, w którym temperatura powietrza spada do -45°C lub nawet -55°C . Tak surowe warunki zimowania znacznie spowalniają, a nawet hamują wszelką biologiczną aktywność, z drugiej jednak strony, gdy przychodzi lato temperatura wzrasta nawet do $+38^{\circ}\text{C}$ (jest to najwyższy poziom zanotowany kiedykolwiek na północ od koła podbiegunowego). W połowie lata słońce nigdy nie zachodzi za linię horyzontu, dzięki czemu przez kilka tygodni dzień trwa tu 24 godziny na dobę!

Rozlewiska Jukonu

Głęboko we wnętrzu Alaski płynie Jukon – piąta w kolejności wśród największych rzek Ameryki Północnej. Wypływając spomiędzy głębokich, górskich kanionów rozlewa się szeroko na równinach, tworząc na odcinku o długości ponad 300 km rozległy obszar rozlewisk wodnych, jezior i mokradeł. To właśnie te podmokłe równiny Jukonu, zwane „Yukon Flats” tworzą serce rezerwatu. Otoczone od północy przez pasmo Gór Brooksów oraz od południa przez Góry Białe, rozlewiska są środowiskiem naturalnym o niespoty-

Rezerwat Przyrodniczy Yukon Flats na Alasce

ZIEMIA

Pisklęta bernikli kanadyjskiej (U. S. FWS)

kanej wręcz ilości mniejszych i większych jezior, których łącznie jest tutaj ponad 40 000! Poprzecinane dopływami Jukonu oraz strumieniami, równiny zalewowe są ostoją wielu gatunków ptaków wodnych, ssaków i ryb.

Różnorodność występujących w rezerwacie ekosystemów odzwierciedla przestrzenny

rozkład roślinności: najwyższe partie parku zdominowane są przez muskeg, czyli tundrę alpejską, reprezentowaną głównie przez mchy i porosty; zbocza wzgórz porastają lasy mieszane, składające się ze świerka białego, brzozy papierowej oraz topoli i osiki. Występujące w dolinach bagna i moczary otoczone są morzem traw i turzyc, natomiast brzegi rzek i strumieni porastają wierzby i olchy. Latem, wysoka temperatura powietrza oraz duże nasłonecznienie sprzyjają intensywnemu wzrostowi roślin w rozlewiskach oraz płytkich jeziorach Yukon Flats.

Naturalny proces rozkładu roślin oraz okresowe wysychanie, a następnie wypełnianie się wodą płytkich zbiorników stymuluje w obrębie ekosystemów przepływ niezbędnych składników odżywczych „zaopatrując” jednocześnie poszczególne jego ogniwa (roślinność wodna, fitoplankton, zooplankton itd.). Proces ten utrzymuje wysoką produktywność rozlewisk wodnych oraz ogromną, jak na panujące tu warunki klimatyczne, różnorodność przyrodniczą, zarówno w świecie roślin, jak i zwierząt.

Świat zwierząt

Rozlewiska Jukonu są jednym z największych w Ameryce Północnej obszarów lęgo-

Typowy krajobraz parku (U. S. FWS).

wych wędrownego ptactwa wodnego. W maju, gdy na Yukonie wciąż jeszcze zalega lód, do rezerwatu przylatują miliony ptaków prawie z całego świata. Wiele gatunków kaczek i gęsi gromadzących się tutaj na wiosnę, wędruje jeszcze dalej, w kierunku zachodniej lub północno-zachodniej Alaski. Ptaki zakładają na rozlewiskach gniazda, odchowują młode, po czym jesienią odlatują razem na południe, aby w cieplejszych warunkach spędzić nadchodzącą zimę.

Wśród odwiedzających park ptaków wymienić należy takie gatunki jak: kaczka krzyżówka, cyranka zielonoskrzydła, gęś kanadyjska (tutejsza populacja liczy ok. 8000 sztuk), gęś białolica (ok. 5000 ptaków), łabędź trębacz, nur arktyczny, nur czerwonoszy, nur pospolity, żuraw morenowy oraz perkoz. Z rezerwatu ptaki te będą lecieć na południe

Mokradła to dominujący ekosystem w Yukon Flats (U. S. FWS).

rozlewisk

wszystkimi znanymi przyrodnikom szlakami migracyjnymi. Ogromne znaczenie rezerwatu jako ostoi i obszaru lęgowego ptactwa wodnego jest widoczne w latach suszy, kiedy to na preriach środkowoamerykańskich wysycha większość płytkich zbiorników wodnych. Ptaki, zmuszone do opuszczenia swoich dotychczasowych stanowisk, lecą na północ, tam gdzie poziom wody w jeziorach i lagunach jest stabilniejszy.

Ptactwo wodne to nie jedyni mieszkańcy parku. Występuje tu bowiem ponad 100 różnych gatunków ptaków, m.in. jastrzębie, sokoły, sowy, kruki, pardwy, dzięcioły i sójki. Tylko nieliczne z nich pozostają w parku na zimę, większość w obawie przed przenikliwym zimmem wędruje daleko na południe. Największym ssakiem roślinożernym występującym w rezerwacie jest łos amerykański. W zależności od pory roku można go spo-

tkać w innej części parku, zimą obgryza korę i gałęzie z nadrzecznych drzew (wierzby, topole i brzozy), natomiast latem wędruje po swoim ulubionym terenie, czyli po płytkich bagnach i mokradłach.

Z drapieżników występują tu dwa gatunki niedźwiedzia: baribal (niedźwiedź czarny), spotykany najczęściej wśród nizinnych lasów oraz groźny niedźwiedź grizzly, preferujący wzgórza pokryte tundrą alpejską. W okresie chłódów do parku przybywają dwa stada renifera amerykańskiego (karibu). Większe, nazywane przez strażników parku „Porcupine”, zimuje na północno-wschodnich rubieżach Yukon Flats, natomiast niewielkie stado „Fortymile” upodobało sobie Góry Białe, położone na południowych obrzeżach rezerwatu.

Śródgórskie łąki oraz doliny pokryte skromną roślinnością tundry (mchy i poro-

sty) to miejsce, w którym spotkać można natomiast owcę Dalla. Z innych ssaków zamieszkujących rezerwat wymienić należy: wilki, rysie, rosomaki, lisy, kuny, łasice, noriki, bobry i piżmowce.

Latem rozpoczyna się coroczna wędrówka łososi w górę Yukonu, wtedy też wzdłuż jego brzegów pojawiają się liczne obozy rybackie Indian. W wodach rezerwatu występują trzy gatunki łososia, ale Yukon Flats to dla nich tylko etap pośredni, ostatecznym celem wędrówki ryb jest górny bieg Yukonu. Od Morza Beringa do swoich tarłisk łososie mają do przeplłynięcia dystans aż 3200 kilometrów! Niektóre trą się jednak w wodach rezerwatu, a potem zbiorowo zdychają stając się źródłem pożywienia dla padlinożerców oraz, co najważniejsze, wzbogacają ubogie wody Alaski w mikro- i makroskładniki potrzebne wszystkim słodkowodnym organizmom do życia. W rzekach i jeziorach rezerwatu występują ponadto m.in.: szczupak amerykański, burbot, brzana alaskańska oraz wysoko ceniony przez wędkarzy lipień arktyczny.

Ludzie i park

Liczne wykopaliska archeologiczne prowadzone na terenie rezerwatu wskazują, że obszar ten leży na pradawnym szlaku, którym ponad 10 000 lat temu myśliwi z Syberii wędrowali do Ameryki Północnej. Pierwszym białym człowiekiem, który zawędrował w okolice środkowego biegu Yukonu był John Bell, który w 1845 roku popłynął rzeką Porcupine aż do równin Yukon Flats, gdzie odkrył ogromne bogactwo przyrody. Rezerwat przyrodniczy Yukon Flats zamieszkują należący do szczepu Atapasków Indianie Kutchin, którzy – co ciekawe – są spokrewnieni z Apaczami i Nawajami zamieszkującymi odległą Arizonę (w linii prostej to prawie 4000 kilometrów!). Znajduje się tu 7 osad ludzkich, z których największa to Fort Yukon (700 mieszkańców), natomiast najmniejsza to Birch Creek (30 mieszkańców). Łącznie rezerwat zamieszkuje 1200 osób.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości United States Fish and Wildlife Service.

Gęś cesarska poprawia ułożenie jaj w gnieździe (U. S. FWS).